

Varjojäkälä

Smalskaftslav

Chaenotheca gracilentia

Uhanalaisuusluokka (IUCN): vaarantunut (VU)

Uhanalainen (LSA 521/2021)

Luonnehdinta

Varjojäkälän sekovarsi on ohut, hentojauheinen ja syvänvihreä. Sen kotelomaljat ovat neulamaisia, 2–3,5 mm korkeita. Kotelomaljojen kärjessä oleva itiöpöly on harmaan puuterinsävyistä. Jalka on musta, mutkainen.

Elinympäristö ja levinneisyys

Varjojäkälä kasvaa varjoisissa ja kosteissa vanhoissa metsissä, yleensä laholla puulla, useimmiten koivupötkelöillä. Harvemmin se kasvaa myös varjokallioilla ja lohkareilla. Lajia tavataan hajanaisesti Etelä-Suomesta Lappiin. Esiintymien painopiste on lievästi Pohjois-Karjalassa – Kainuussa.

Nykytila ja uhkatekijät

Varjojäkälä on taantunut vanhojen puiden sekä pötkelöiden harvinaistuesssa ja kasvupaikkojen pienilmastoa kuivattavien hakkuiden seurauksena. Laji ei siedä pienilmaston kuivumista ja hakkuita seuraavia varjostusolojen muutoksia, vaan taantuu ja häviää kasvupaikoiltaan. Osa nykyesiintymistä on suojeltu.

Hoitosuositukset

Varjojäkälän kasvupaikka tulisi rajata metsänkäsittelyn ulkopuolelle. Kasvupaikan ympäristö tulisi säilyttää jatkuvasti peitteisenä, jotta pienilmasto ei muuttuisi lajille liian kuivaksi ja että varjostusolosuhteet eivät muuttuisi epäedullisiksi. Varjojäkälä kasvaa useimmiten koivupötkelöillä ja luonnonkannoilla, jotka molemmat ovat melko lyhytikäisiä kasvualustoja. Lajin säilymisen kannalta oleellista on kostean pienilmaston säilymisen lisäksi sopivien kasvualustojen jatkumo. Runaslahopuustoisten metsien vapaaehtoiseen suojeluun on mahdollista hakea rahoitusta METSO-ohjelman kautta.

Lähteet

- Ahti, T., Jørgensen, P. M., Kristinsson, H., Moberg, R., Söchting, U. & Thor, G. (red.). 1999. Nordic Lichen Flora Vol 1. Bohuslän '5, Uddevalla. 94 s.
- Stenroos, S., Ahti, T., Lohtander, K. & Myllys, L. (toim.) 2011: Suomen jäkäläopas. — Norrlinia 21: 1–534.